

*"A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halnod kell."
(Vörösmarty Mihály)*

Dr. HILLINGER JÁNOS

(* Budapest, 1912. december 20. - † Budapest, 1989. április 17.)

Tapolcai életrajzok

Tapolca, 2006

Dr. Hillinger János Budapesten született 1912. december 20-án. Édesapja: Hillinger Adolf az első világháború áldozataként eltűnt. Édesanyja: Klein Eszter postai alkalmazott, távirász volt. A rokon legendája szerint a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának hírére ő továbbította Leninhez.

Mindkét fiát egyedül nevelte fel nehéz körülmények között és taníttatta őket. István ötvösmesterként dolgozott, János tudományegyetem orvosi fakultásán végzett.

Iskolai éve alatt sokat tanult és sportolt is Hillinger János. Kiváló atléta volt, dekalonista, számtalan díj és kitüntetés tulajdonosa. Jól beszélt nemcsak az irodalmi német nyelvet, hanem a bécsi dialektust is. Nyelvtudása és fizikai ereje mentette meg később egy Bécs melletti tankcsapda ársása idején. Amíg ideje engedte, orvosként is sportolt.

Édesanyja eladta családi házukat, hogy annak árából berendezhesse fiának az orvosi rendelőt Kálozon.

Édesanyját és bátyját 1944. június 27-én elvitték. Még abban az évben István Mildorfban, édesanyja Mauthausenben halt meg.

Hillinger János 1940. február 3-án házasságot kötött Molnár Máriával, akinek szülei elleneztek házasságkötésüket. 1940-ben született János nevű gyermekük 1941-ben meghalt. 1942-ben Mária, 1944-ben Éva nevű leányuk született.

Hillinger János 1942-ben belépett a Szociáldemokrata Pártba.

1943. január 15-től 1945. január 1-ig munkaszolgálatot teljesített Komáromban, Érsekújváron, Görgényoroszfalun, Kisbéren és Sopronban. Felesége és két kislánya nagyon nehéz körülmények között vészték át a háborús időt a hadszíntérré változott lakóhelyükön.

1945. január 28-án Németországba deportálták Hillinger Jánost. 1945. április 15-től május 14-ig a kapuvári közkórház fertőző osztályán munkaszolgálatosként dolgozott.

"...Nevezett ezen idő alatt önzetlen, önfeláldozó orvosi tevékenységet fejtett ki s mindenkor a súlyos betegek rendelkezésére állt. Odaadó munkájával a kórházi orvosi kar működését támogatta és sokat segített szenvedő embertársain." Így nyilatkozott róla az akkori kapuvári kórházigazgató.

A háború befejezése után akkori lakóhelyére, Kislángra tért vissza. Ott hamarosan a Szociáldemokrata Párt helyi szervezetének elnöke lett.

1946-tól Székesfehérvár városi, majd járási tisztiorvosa és az SZDP Fejér megyei elnöke. Később a városi és járási Törvényhatósági Bizottság, a Megyei Nemzeti Bizottság, a Megyei Tervbizottság tagja, a Megyei Földrendező Tanács elnöke. Intézkedésére földhöz és lakáshoz jutottak a lakosságcsere útján betelepült svábok is. A felsorolt funkcióiból 1948 után felmentették.

A "kékcédulás" választások után visszavonult a politikától.

1951-ben családjával együtt Tapolcára költözött, ahol kórházi tüdőosztály vezető főorvosaként dolgozott.

1953-ban itt született Zsuzsanna nevű leányuk.

Családi és baráti körében az akkori irodalmi újság írásai és a rádió hírei a politikai helyzet alakulására terelték a figyelmét. Valami változás eljövételét érezhették meg.

1956. október 26-án alakult meg Tapolcán a Forradalmi Tanács, melynek elnökévé választotta a közakarat. Aggódo felesége sem tudta ezt az elhatározást megmásítani.

Intézkedéseinek következtében három hónapra előre biztosított volt Tapolca és a kórház élelmiszere, tüzelője és egyéb szükséglete. A kórház gazdasági vezetőjének többször éjszaka is ki kellett nyitni a raktárt, hogy a szállítmányt betárolhassák és a továbbutazó szállítókat étkeztethessék.

Hobok Dávid gépkocsivezető és Mohos Anna laboráns Bécsből szállított gyógyszert és kötszert a Vöröskereszt közreműködésével.

A kórházbarlangot kitisztította, hogy szükség esetén elsősegélyhelyként használható legyen.

A pártszékházat kiutalta egy hétgyermekes családnak. Egyik aláírója volt a forradalom napjaiban elhatározott elbocsátásoknak. Később ezt rótták fel legnagyobb bűnéül.

A helyi mozgalmas napok idején kórházi irodájában őrizte az egyik párttitkárt, mert nem akarta, hogy a lakásán bántódása essék.

A híressé vált nőtüntetés szervezését nem akadályozta meg. Munkatársai részvételét lehetővé tette, de oda nem küldött senkit.

1956. november 4-e után állásából elbocsátották, majd letartóztatták. Pár hét után szabadon engedték, majd kitiltották Tapolcáról.

Néhány hónappal később Zalaszentgyörgy körzeti orvosa lett. A falu lakossága hamar megszerette a közvetlen és lelkiismeretes orvost. Úgy látszott, hogy sor kerülhet családjá egyesítésére is. 1957 őszén felesége és gyermekeik a barátaik marasztalása ellenére is csomagoltak és költöztek a családfő új munkahelyének szolgálati lakásába. Ott és akkor ismét letartóztatták Hillinger Jánost.

Felesége és három gyermeke egyedül maradt a számukra teljesen új lakhelyen. A falu lakóinak rokonszenve és a nagybácsik segítsége tartotta őket életben, míg a férj és édesapa újra orvosként dolgozhatott.

A lakhely és az iskola változtatása nyomot hagyott a Hillinger gyermekek életében is.

A Győri Katonai Bíróság Külön Tanácsa az 1958. április 23-án kelt B. II. 68/1958. sz. ítéletével a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való részvétel büntette miatt 4 évi börtönre, főhadnagyi rendfokozatából lefokozva 5 évi közügyektől eltiltásra és vagyona 1/2 részének elkobzására ítélte Hillinger Jánost.

1957. november 9-től 1959. november 8-ig volt börtönben. A vagyoneklobzást végrehajtották. Két év letelte után amnesztiával szabadult.

1956. októberében Laczay András szigorló orvost is a Tapolcai Forradalmi Tanács tagjává választották. Mindketten végezték feladataikat, más-más területen nem sokat tudva egymásról. Tevékenységükért később nagyon megbűnhődtek. Közel egy esztendei, leírhatatlan raboskodás után ismét találkoztak a veszprémi politikai nyomozó osztály, az egykori ÁVH egyik zárkájában, ahol néhány hetet töltöttek együtt.

Hillinger doktornak a rabság nem volt új élmény. A háború éveiben már megismerkedett a munkaszolgálat, internálással.

"...Lelkiereje, derűje a koszos, zsúfolt zárkában sem hagyta el. Gyötrelmes lelkiállapotunkban felbecsülhetetlen segítséget jelentett, hogy érdekes beszélgetéssel, meséléssel kötötte le figyelmünket... A zárkában mindenkit kikérdezett és főként a fiataloknak tudott sok hasznos tanácsot adni. Emiatt került aztán elkülönítve fegyelmi zárkába..." - írta Laczay András 1995-ben.

Egy alkalommal a szokásos "bemelegítés" közben közölte a verőlegényekkel: "Maguk még verni sem tudnak rendesen, az SS legények sokkal alaposabban csinálták..."

Más alkalommal "megnevelésre" vitték egy üres szobába. Az atléta, aki még akkor is izomkolosszus volt, a falhoz hátrált és közölte: "Aki hozzám nyúl, azt leütöm..." Nem nyúltak hozzá, csak sötétzárkába tették.

Hillinger Jánossal és Laczay Andrással történt meg az a börtön- és orvostörténeti ritkaság, hogy egy kórház osztályvezető főorvosát és szigorló orvosát együtt fenekelték el gumibottal.

A kádári "igazságszolgáltatás" Laczay Andrásra 15 évet mért. A váci börtönben még egyszer találkozott a két orvos.

Hillinger János ételt osztott és szellemi táplálékot is juttatott Laczay Andrásnak a zárkája kis ablakán keresztül. A csajka alatt egy könyvecske volt, Arany Jánostól a "Buda halála". Csak az tudja értékelni Hillinger János bátor és korántsem veszélytelen tettét és segítségét, aki már volt hasonló helyzetben. Rabságának utolsó szakaszában Hillinger János börtönkórházban is dolgozott orvosként.

Szabadulása után Biharugrán körzeti orvos lett. Onnan ment nyugdíjba 1973-ban. Budapesten családi házat vásárolt és oda költözött családjával együtt. Ott 1977-től 1983. december 31-ig újra orvosként dolgozott.

1989. márciusában tagja lett az újralakult, akkor már Magyarországi Szociáldemokrata Pártnak.

Nagy Imre újratemetését már nem érhetette meg.

1989. április 17-én meghalt. Lányai csak a temetése napján, egykori iskolatársától tudták meg, hogy származása miatt gyakran bántották, gúnyolták, zaklatták évfolyamtársai. Családtagjai nem tudtak arról, hogy eredeti vallása előírásait, szokásait gyakorolta volna. Római katolikus keresztlevele birtokában, római katolikus vallás szerzése szerint temették. Kérésére nem hamvasztották el.

1990. január 4-én a Győri Katonai Bíróság kiadta az 1989. évi XXXVI. törvény 1. rendelkezése alapján az ítélet semmissé nyilvánításáról szóló okiratot.

1991-ben a Magyar Köztársaság Elnökétől posztumusz megkapta az 1956-os emlékérmét és emléklapot.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója évében is kegyelettel emlékezünk Dr. Hillinger Jánosra.

Reindl Erzsébet

a Török János Népfőiskola szervezője

Forrásmunkák:

1. Működési bizonyítvány (115/1945.), Kapuvár, 1945. május 14-én
2. Munkaszolgálatos idő igazolása, Székesfehérvár, 1946. január 17.
3. 3649/1957. sz. Határozat (Dr. Hillinger János kitiltása Tapolca község és járás területéről)
4. Végrehajtási értesítés vagyonekobbzásról, Zalaszentgyörgy, 1958. szeptember 29.
5. Győri Katonai Bíróság KNT. I. 10./1989. sz. Igazolása, mely szerint Dr. Hillinger János kiszabott büntetését és elítélését semmisnek tekinti
6. Laczay András doktor: In memoriam Dr. Hillinger János, Orvosi Hetilap, 1995. április 30., 136. évfolyam, 18. szám, 949. oldal

Adatközlők:

1. Dr. Czigler Lászlóné főmunkatárs, Budapest
2. Csanda Elekné pénzügyi főelőadó, Tapolca
3. Darvalics Ferenc gépészmérnök, Tapolca
4. + Mohos Anna röntgenasszisztens, Tapolca-Diszel
5. Porkoláb Gyuláné postai tisztviselő, Tapolca
6. Sásdi István asztalos, Tapolca
7. Tóth Bálintné tanárnő, Budapest
8. Tóth Józsefné könyvtáros, Tapolca

Készült a Wass Albert Könyvtár és Múzeum támogatásával.